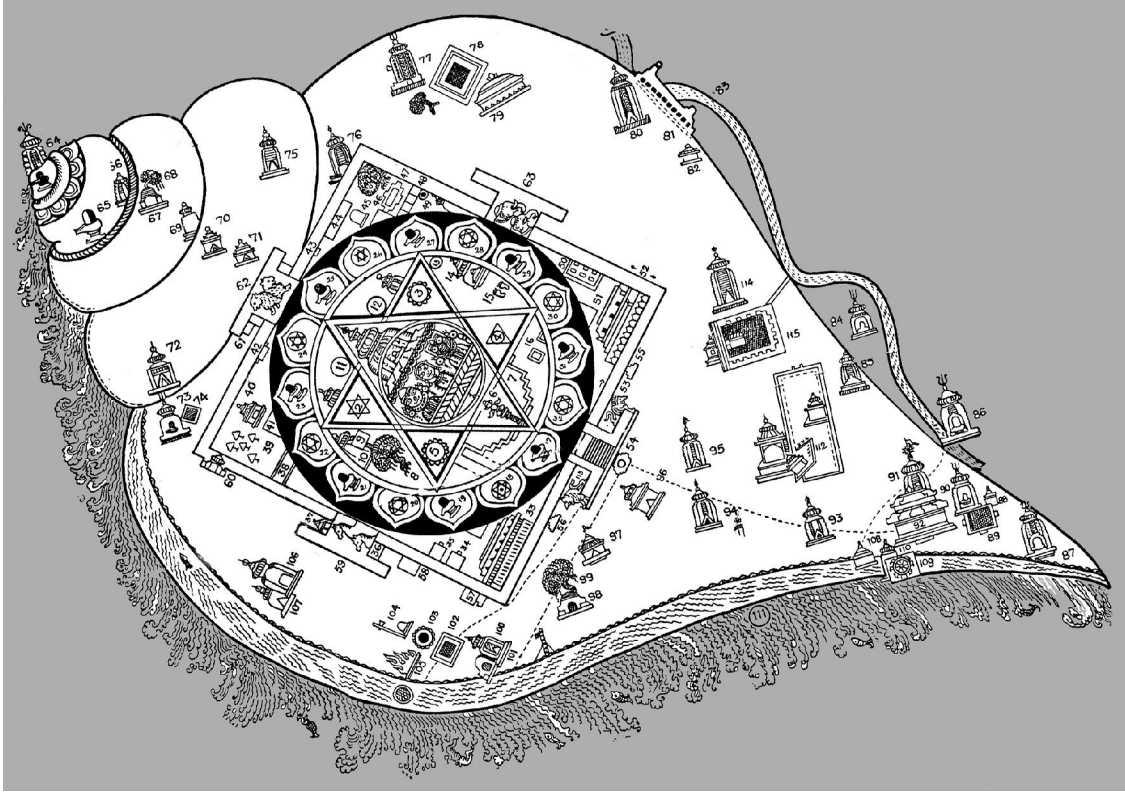

ସୂଚୀ

• ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ମହୋତ୍ସବ	ରାଜକିଶୋର ମିଶ୍ର	---	୧
• ପ୍ରବାଦ କ୍ଷେତ୍ର ‘ପୁରୀ’ର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ	ଶରତ କୁମାର କର	---	୩
• ସମୟ ସ୍ରୋତରେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର	ଡକ୍ଟର ନୀଳକଣ୍ଠ ମିଶ୍ର	---	୬
• ରହସ୍ୟମୟ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଧାମ	ପଣ୍ଡିତ ନରହରି ଦାଶ	---	୧୪
• ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର : ମାଣବସା ଗୁରୁବାର	ଓମ୍ ପ୍ରକାଶ ମହାପାତ୍ର	---	୧୯
• ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରାଚୀନତା ଓ ମହନୀୟତା	ଡକ୍ଟର ଜନ୍ମେଜୟ ଚୌଧୁରୀ	---	୨୦
• ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ରର ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି	ଭାସ୍କର ମିଶ୍ର	---	୨୩
• କ୍ଷେତ୍ର ରହସ୍ୟ	ବସନ୍ତ କୁମାର ଦାସ	---	୨୫
• ପୁରୀ ସାହିତ୍ୟାଚର ଐତିହ୍ୟ	ଡକ୍ଟର ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମିଶ୍ର	---	୨୯
• ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ସଂସ୍କୃତିରେ ଗାନ୍ଧର୍ବ କଳା	ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀନିବାସ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ	---	୩୩
• ପୁରୀ ଐତିହ୍ୟରେ ନାଗାର୍ଜୁନ	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ	---	୩୭
• ମହାନାୟକ	ଡକ୍ଟର ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମହାନ୍ତି	---	୪୦
• ଶକ୍ତିପୀଠ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ଅଧିଶ୍ୱର ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ସ୍ୱୟଂ କାଳିକା	ଦୁର୍ଗାପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର	---	୪୧
• ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି : ଜେଗା ଆଖଡ଼ା	ଲୋକନାଥ ପୂଜାପଣ୍ଡା	---	୪୫
• ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ମହକ : ମହାପ୍ରସାଦ	ଡଃ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ପରିଡ଼ା	---	୪୮
• ନୀଳାଦ୍ରୀ ତୁ ଜଗନ୍ନାଥଃ ସାକ୍ଷାତ୍ ଦକ୍ଷିଣ କାଳିକା	ପଣ୍ଡିତ ହରହର ମହାପାତ୍ର	---	୫୩
• ସ୍ମୃତିଧାର	କୃଷ୍ଣପ୍ରିୟା ଦାସ	---	୫୬
• ଓଡ଼ିଶାର ଧାର୍ମିକ ବିଭବ - ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ମଠ ସଂସ୍କୃତି	ଅଧ୍ୟାପକ ପବିତ୍ର ମୋହନ ବାରିକ	---	୫୮
• ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତିରେ ଜାଗା ଆଖଡ଼ାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ	ଡଃ ବିନୋଦିନୀ ଦାସ	---	୬୧
• ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ବିବିଧ ନଦୀର ଇତିହାସ	ସୁଶାନ୍ତ କୁମାର ସ୍ୱାଇଁ	---	୬୩
• ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରେ ମାହାରୀ ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା	ପଙ୍କଜ ସାହୁ	---	୬୬
• ପୌରାଣିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ସ୍ଥାନ	ଡକ୍ଟର ଜ୍ୟୋତିର୍ମତୀ ସାମନ୍ତରାୟ	---	୬୮
• ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତି ସଂପନ୍ନ ସମରକଳା ବନାଟି		---	୭୦
• ରାଧାନାଥୀୟ ଦରବାର ଓ ସାମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର	ନିର୍ମଳା କୁମାରୀ ମହାପାତ୍ର	---	୭୧
• କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଓ ମହିଳା	ସୁବ୍ରତ କୁମାର ମିଶ୍ର	---	୭୮

ପରମ ତୀର୍ଥକ୍ଷେତ୍ର ପୁରୀ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ର ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏହାର ଅନ୍ୟନାମ ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ର । ଋଦ୍ଧ ପୁରାଣ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍କଳ ଖଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର ଆକାର ଶଙ୍ଖ ସଦୃଶ ଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ର କୁହାଯାଏ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର ଆୟତନ ପଞ୍ଚକୋଶ ଏବଂ ଆକାର ତ୍ରିକୋଶ । ପଞ୍ଚକୋଶ ଆୟତନରୁ ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧଭାଗ ସମୁଦ୍ର ଜଳରେ ନିମଗ୍ନ ଏବଂ ଉପରିଭାଗର ଆକୃତି ଶଙ୍ଖ ସଦୃଶ ।

ଏହି ଶଙ୍ଖାକାର କ୍ଷେତ୍ରର ମୂର୍ଦ୍ଧନୀ ହେଉଛି ପଶ୍ଚିମ ସୀମା । ନୀଳକଣ୍ଠ (ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ସରୋବର କୂଳରେ) ଏହି ଶଙ୍ଖର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି । ଶଙ୍ଖର ନାଭିଦେଶରେ ରୋହିଣୀ କୁଣ୍ଡ, ଅକ୍ଷୟ ବଟ ଓ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ । ଅର୍ଦ୍ଧଶିନୀ (ମାଉସୀ ମା) ଶଙ୍ଖର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି । ନୀଳଗିରି ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୋଭା ପାଉଛି । ଏହି ନୀଳଗିରି ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିବାସ ସ୍ଥଳ ।

ପୁରାଣ ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବସ୍ଥିତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କର ନାମ

୧. ବଳଭଦ୍ର, ଜଗନ୍ନାଥ, ସୁଭଦ୍ରା ଓ ସୁଦର୍ଶନ	୨୪. କାତ୍ୟାୟନୀ	୪୭. କୋଇଲି ବୈକୁଣ୍ଠ	୭୦. ଚାମୁଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ	୯୩. ଅର୍ଦ୍ଧ ସୁଶାନ୍ତି (ମାଉସୀମା)
୨. ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରେଶ୍ୱରୀ ବିମଳା	୨୫. ଗୋପେଶ୍ୱର	୪୮. ଚପସ୍ତ୍ରୀ ହନୁମାନ	୭୧. ବନଦୁର୍ଗା	୯୪. ମାଳିକା ଦେବୀ
୩. ଶ୍ରୀମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ	୨୬. ବେଦ କାଳୀ	୪୯. ସୁବର୍ଣ୍ଣ କୂପ	୭୨. ବାସେଳୀ	୯୫. ଚର୍ଚ୍ଚିକା ଦେବୀ
୪. ଉତ୍ତର ଦୁର୍ଗ	୨୭. ପାତାଳେଶ୍ୱର	୫୦. ଆନନ୍ଦ ବଜାର	୭୩. କପାଳମୋଚନ	୯୬. ଷୋଡ଼ଶ ପୁତ୍ରୀ
୫. ବାଟମଙ୍ଗଳା	୨୮. ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ	୫୧. ଦେବସ୍ନାନ ମଣ୍ଡପ	୭୪. ମଣିକର୍ଣ୍ଣିକା ତୀର୍ଥ	୯୭. ନାରାୟଣୀ
୬. ଗରୁଡ଼ସ୍ତମ୍ଭ	୨୯. ବୈକୁଣ୍ଠେଶ୍ୱର	୫୨. ମେଘନାଦ ପାଚେରୀ	୭୫. ଘାଟମଙ୍ଗଳା	୯୮. ଅଙ୍ଗିରାଶ୍ରମ
୭. ଭୌଗମଣ୍ଡପ	୩୦. ଯାଜ୍ଞ୍ୟେଶ୍ୱରୀ	୫୩. ସିଂହଦ୍ୱାର (ପୂର୍ବଦ୍ୱାର)	୭୬. ଭଗବତୀ	୯୯. ଅଙ୍ଗିରାବଟ
୮. କଳ୍ପବୃକ୍ଷ	୩୧. ଈଶାନେଶ୍ୱର	୫୪. ଅରୁଣ ସ୍ତମ୍ଭ	୭୭. ମାକେଣ୍ଡେଶ୍ୱର	୧୦୦. ଦକ୍ଷିଣକାଳୀ
୯. ରୋହିଣୀକୁଣ୍ଡ	୩୨. ଶୀତଳା ଦେବୀ	୫୫. ବଡ଼ଛାଟ ମଠ	୭୮. ମାକେଣ୍ଡେୟ ତୀର୍ଥ	୧୦୧. ଉଗ୍ରେଶ ଆଶ୍ରମ
୧୦. ବାଟଗଣେଶ	୩୩. ପାଳଶାଳା	୫୬. ଛାଇଶି ମଠ	୭୯. ସପ୍ତମାତୃକା	୧୦୨. ଶ୍ୱେତଗଙ୍ଗା
୧୧. ଉତ୍ତର ଗଣପତି	୩୪. ଦକ୍ଷିଣେଶ୍ୱର	୫୭. ପଟ୍ଟନଟା	୮୦. ଅଳୟା ଦେବୀ	୧୦୩. ମୁକ୍ତିଶାଳା
୧୨. ଶ୍ରୀସରସ୍ୱତୀ ଦେବୀ	୩୫. କୁଣ୍ଡଳେଶ୍ୱର	୫୮. ପ୍ରହରୀ ହନୁମାନ	୮୧. ଅଠରନାଥ	୧୦୪. ଆଦିଶଙ୍କର ପୀଠ
୧୩. ନବଗ୍ରହ	୩୬. ରାମ ଚୈତନ୍ୟ ମନ୍ଦିର	୫୯. ଦକ୍ଷିଣ ଦ୍ୱାର	୮୨. ମକରଧୂଳି ହନୁମାନ	୧୦୫. ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର
୧୪. କୋଣାର୍କ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ	୩୭. ବରଭୈ ହନୁମାନ	୬୦. ଦୁର୍ଗାମାଧବ	୮୩. ଭାର୍ଗବୀ ନଦୀ	୧୦୬. ବରାହୀ ଦେବୀ
୧୫. ପାଦପଦ୍ମ	୩୮. ନିର୍ମାଳ୍ୟ ହନୁମାନ	୬୧. ମଙ୍ଗଳେଶ୍ୱରୀ	୮୪. ମୁକ୍ତାଶ୍ୱର	୧୦୭. ଶ୍ୟାମାକାଳୀ
୧୬. ଯଜ୍ଞବଟ	୩୯. ଅଳକା ବାଟିକା	୬୨. ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ୱାର	୮୫. ବାଟମଙ୍ଗଳା	୧୦୮. ବଟ ହନୁମାନ
୧୭. ଅଶ୍ୱେଶ୍ୱର	୪୦. ଚକ୍ର ନାରାୟଣ	୬୩. ଉତ୍ତର ଦ୍ୱାର	୮୬. କପାଳେଶ୍ୱର	୧୦୯. ଚକ୍ରତୀର୍ଥ
୧୮. ଇନ୍ଦ୍ରାଣିଦେବୀ	୪୧. ରାମେଶ୍ୱର	୬୪. ଶ୍ରୀଲୋକନାଥ	୮୭. ଭିଲ୍ଲେଶ୍ୱର	୧୧୦. ଚକ୍ର ନାରାୟଣୀ
୧୯. କ୍ଷେତ୍ରପାଳ	୪୨. ଚତୁର୍ଥୀମ	୬୫. ରାମେଶ୍ୱର	୮୮. ସିଦ୍ଧ ହନୁମାନ	୧୧୧. ମହୋଦଧୀ ତୀର୍ଥ
୨୦. ସ୍ନାନ ଭୈରବୀ	୪୩. କାନପଟା ହନୁମାନ	୬୬. କାନ୍ଦୁ ନୃସିଂହ	୮୯. ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ତୀର୍ଥ	୧୧୨. ଜଗନ୍ନାଥ ବଲ୍ଲଭ
୨୧. ମୁକ୍ତେଶ୍ୱରୀ	୪୪. ନିକାହୀ ବିହାରୀ	୬୭. କାନ୍ଦୁ ଆଶ୍ରମ	୯୦. ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର	୧୧୩. କାଶୀ ବିଶ୍ୱମଥ
୨୨. ଛତ୍ରକାଳୀ	୪୫. ବଭୈଶ୍ୱର	୬୮. ନିକୁଞ୍ଜିକାବଟ	୯୧. ଆଦି ନୃସିଂହ	୧୧୪. ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରୀ
୨୩. ବାଟ ମାକେଣ୍ଡେୟ	୪୬. ଶିଆଳି ଲତା	୬୯. ହରଚଣ୍ଡୀ	୯୨. ଶୁକ୍ତିତା ମଣ୍ଡପ	୧୧୫. ନରେନ୍ଦ୍ର ସରୋବର